BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

KÜRESEL SİYASET VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ORTADOĞUDA YÖNETİM VE SİYASET

DÖNEM ÖDEVİ – BELGESEL DEĞERLENDİRMELERİ

OSMANLILAR BELGESELİ

BBC, 2013 yılında gösterime sunduğu '*Osmanlılar - Avrupa'nın Müslüman İmparatorları'* belgeselini, altı yüz yıllık geçmişi olan Osmanlı İmparatorluğu'nu ağırlıklı Batılı seyircinin merakını uyandıracak, duymaktan hoşlanacağı başlıklar, olaylar, şahsiyetler üzerinden hazırlamış. Üç kıtada 5.2 milyon metrekareye hükmeden Osmanlı'nın onlarca farklı dili konuşan ırkı, farklı din ve mezheplere mensup insanları, bu kadar farklı coğrafyaları nasıl yönetebildiğini anlamaya çalışmadan önce bu azameti hissedebilmenin daha önemli olduğunu düşünüyorum. Bütün eksiklerine ve yüzeysel yaklaşımına rağmen belgesel boyunca Batılının söz konusu azameti bizden daha fazla hissettiğini, anladığını, hatta bundan halen ürktüğünü fark ettim.

Belgeselde yeterince işlenmediğini düşündüğüm en önemli konu, Osmanlı'nın Avrupa'da büyük topraklara hakim olmasının haricinde Avrupa'nın siyasi, ekonomik, kültürel hayatına olan etkileridir. Aktarılan kadarıyla etki sadece çocukların "**Anneciğim Türk'ler**" haykırışından ibarettir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun özellikle 15. ve 16. yüzyıllardaki yükselişi sadece en kudretli üç padişahı Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman'ın şahsiyetleri

ekseninde işlenmiş ancak bu dönemlerde İstanbul'un fethinin Avrupa'nın Aydınlanma sürecini, İpek Yolu ticaretine uygulanan aşırı vergilerin Avrupa'nın keşifler çağını tetiklediğine hiç değinilmemişti. Osmanlı İmparatorluğu ile özellikle dönemin Fransa ve İngiltere'sinin Osmanlı'dan siyasal anlamda destek talep eden ilişkilerine de hiçbir atıfta bulunulmamasını 21. yüzyılda hazırlanmış bir belgeselde bile Avrupalı'nın hoşuna gitmeyen konularda geçmişini mümkün olduğunca bir sis perdesi gerisinde tutma çabası olarak yorumladım. Medeniyet göstergesi olarak en çok sanata yüklenen Avrupalı bir belgeselin Mozart'ın, Bizet'in, Verdi'nin operalarına, Beethoven'ın Türk Marşı bestesine, Bellini ve Rembrandt'ın portrelerine, Voltaire, Andersen, Hamsun'un eserlerine yansıyan Osmanlı'dan da hiç bahsetmemesine şaşırdım. Belki de bu İngilizlerin kendilerini kıta Avrupa'sından ayrı görmeleri ve kıta Avrupa'sının özellikle 15., 16., 17. ve 18. yüzyıllardaki kültürel hayatına İngilizlerin kendilerini entegre hissetmemelerinden kaynaklanabileceği ihtimali üzerinde de durdum.

Belgesel boyunca Osmanlı tarihine en objektif yaklaşan Türk yorumculardı. Bir Balkan göçmeni olarak son yüz elli yılın anlatımında konulara yaklaşımdaki sübjektivite beni rahatsız etti. Müslümanların Hıristiyanlara zulmü üzerinden kurgulanan bütün anlatımlarda sona doğru ayıp olmasın diye yerleştirilen "*Türkleri de üzen durumlar olmadı değil*" dokundurmalarını ve "Allah Allah ..." diye şarkı söyletilmesini de popülizm olarak değerlendirdim. 'Lord Byron'dan beri İngiliz'in romantik Yunan sevdası bitmez' diye gülerek izlememi bitirdim.

Böyle bir Osmanlılar belgeselinin neye hizmet etmekte olduğunu sorguladığımda bütün eleştirilerimle beraber, '*Bizim Osmanlı İmparatorluğu tarihini dünyaya tanıtmak, bilgilendirmek, pazarlamak adına yapamadığımızı BBC, büyük ihtimalle Osmanlı coğrafyasından göç etmiş bir Müslüman sunucu eşliğinde yapmış ve fena da olmamış*' diyebilirim.